Cymraeg Mewn Arfer Proffesiynol 1
ECAD4020-C
2025-26

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant | University of Wales Trinity Saint David

Yr Athrofa Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Darlith 14: Cwestiynu
29.1.2026

n.evans@pcydds.ac.uk

Peniarth .cymru | Rhagor iaith | Canolfan Gwasanaethau Cymraeg | Welsh Language Services Centre

1

Allwedd:

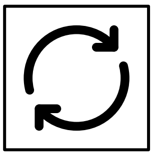
Drilio

Ymarfer ar lafar (yn unigol)

Tasg wrando

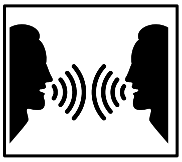
Gwaith pâr

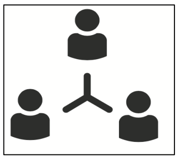
Grŵp o dri

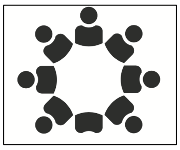
Gwaith grŵp

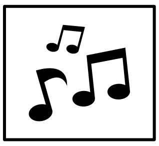
Amser canu

Gwaith ar y byrddau gwyn

Tasg ysgrifennu

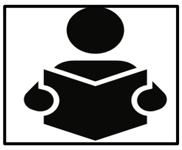
Tasg ddarllen

Help llaw

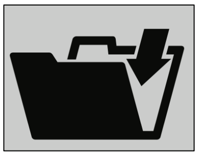
Tystiolaeth i'r Portffolio

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant | University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education | Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

2

Trafodwch:
Ydych chi'n cofio .....
sut mae datblygu sgiliau gwrando?

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

3

Datblygu sgiliau gwrando

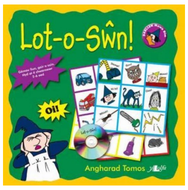

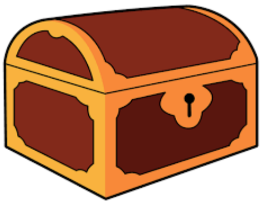

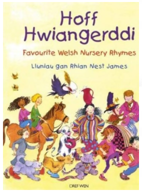

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

4

Pam bod datblygu sgiliau gwrando'n bwysig?

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

5

Mae hi'n amser cofrestru…

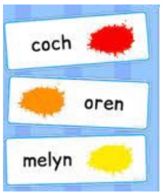

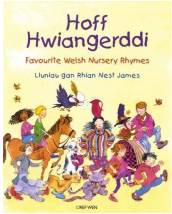

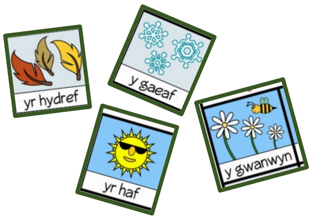

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

6

Tywydd (#Adams Family)

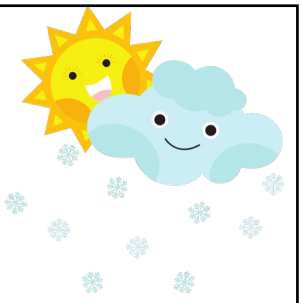

- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n bwrw glaw!
- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n gymylog!
- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n heulog!
- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n bwrw glaw!
- Sut roedd y tywydd ddoe?
  Sut roedd y tywydd ddoe?
  Sut roedd y tywydd ddoe?
  Roedd hi'n gymylog!
- Sut bydd y tywydd 'fory?
  Sut bydd y tywydd 'fory?
  Sut bydd y tywydd 'fory?
  Bydd hi'n heulog!

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales www.athrofa.cymru

7

Y Tywydd (#She'll be Coming Round the Mountain)

Mae hi'n heulog heddiw, hip-hwre!
Mae hi'n heulog heddiw, hip-hwre!
Mae hi'n heulog heddiw,
Heulog heddiw
Heulog Heddiw, hip-hwre!

Mae hi'n bwrw glaw heddiw, ych-a-fi!
Mae hi'n bwrw glaw heddiw, ych-a-fi!
Mae hi'n bwrw glaw heddiw,
Bwrw glaw heddiw
Bwrw glaw heddiw, ych-a-fi!

Bydd hi'n wyntog yfory, ych-a-fi!....

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales www.athrofa.cymru

8

Mae rhieni yn bwysig iawn yn natblygiad iaith eu plant ac i'r broses o gaffael iaith yn y cyfnod cynnar. Rhieni – ac oedolion eraill allweddol, wrth gwrs – **sy'n canu i'w plant, yn chwarae gemau bys a bawd, sy'n goglais eu plant, sy'n rhoi cwtsh iddyn nhw ac yn darllen iddyn nhw.** Bydd rhieni, oedolion eraill, a hyd yn oed plant hŷn, yn siarad gyda babis mewn ffordd arbennig. Cyfeirir at y math hon o ieithwedd neu gywair ieithyddol fel mameg (motherese), gofaleg (caretaker speech) neu, yn syml, iaith oedolion at blant (adult speech to children). Clywir yn math hyn o siarad elfennau penodol megis: ailadrodd, aralleirio, goslefu pendant, enwi cyson, defnydd o ystumiau corfforol ac ystumiau wyneb. Gwelir hyn yn cael ei adlewyrchu'n aml yn niwylliant **rhigymau a hwiangerddi plant**.

(Siencyn a Richards, 2010, t.157)

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

9

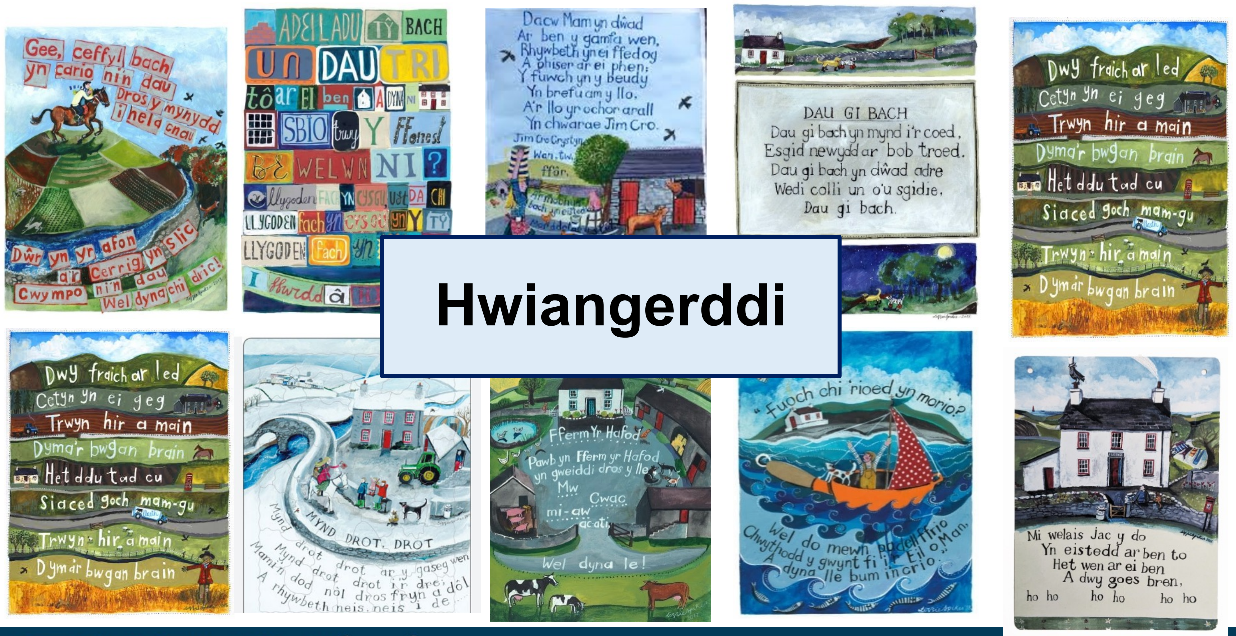

Hwiangerddi

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

10

Munud i feddwl …

Faint o batrymau iaith gwahanol a ddysgwyd (drwy ddrilio) yn y sesiwn gofrestru?

11

Sgiliau llafar dyddiol
(Cyfnod Dysgu Sylfaen)

- Amser cofrestru: drilio, drilio, drilio
- Pwysigrwydd holi, holi, ac holi cwestiynau
- Disgwyliadau uchel o ran atebion
- Dangos arfer da – model llafar DA a CHYWIR
- Dysgu caneuon a rhigymau
- Sbardunau siarad

12

Sbardunau siarad …

13

Gorffennwch y frawddeg …

Gorffennwch y frawddeg:

Neithiw

Gorffennwch y frawddeg:

Heddiw ....

Gorffennwch y frawddeg:

Ddoe

Gorffennwch y frawddeg:

Mae ....

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

14

Pa un sydd orau? Pam?

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

15

Pa un sy'n eithriad? Pam?

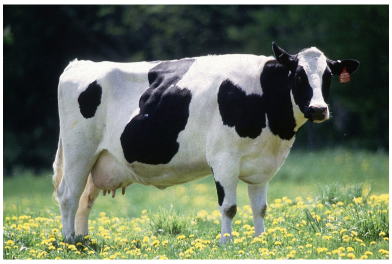

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

16

Dysgu uniongyrchiol

Direct teaching of essential talk skills and understanding is straightforward and should be undertaken in school classrooms.

(Lyn Dawes a Claire Sama, TALK BOX: 1)

17

Yr amgylchedd dysgu a chynllunio ar gyfer dysgu

Mae llawer o ymarferwyr yn modelu iaith yn dda i gefnogi datblygu lleferydd a chyfathrebu dysgwyr yn llwyddiannus.

Mae lleoliadau ac ysgolion yn aml yn creu amgylcheddau dysgu sy'n gyfoethog o ran iaith a llythrennedd. Mae medrau iaith a llythrennedd dysgwyr yn cael eu datblygu orau yn aml yn yr ysgolion a'r lleoliadau hynny sy'n mabwysiadu ymagwedd thematig integredig neu ymagwedd a ystyriwyd yn ofalus. Wrth baratoi ar gyfer *Cwricwlwm i Gymru* (Llywodraeth Cymru, 2020b), mae llawer o ysgolion cynradd yn defnyddio ystod eang o gyd-destunau go iawn a dychmygus i ddatblygu neu ehangu medrau iaith a llythrennedd dysgwyr. Lle mae addysgu iaith yn llwyddiannus iawn, mae athrawon yn cynllunio'n benodol ar gyfer gwybodaeth dysgwyr am eirfa, fel agwedd nodedig ar ddysgu iaith.

tudalen 12

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

18

Gwrando a siarad

Mae'r rhan fwyaf o leoliadau ac ysgolion yn datblygu medrau gwrando a siarad dysgwyr yn llwyddiannus yn y cyfnod sylfaen.

Lle bo'n briodol, mae ymarferwyr yn cynorthwyo dealltwriaeth gynnar dysgwyr o iaith trwy fodelu a dangos ystumiau neu symudiadau sy'n cyfleu ystyr geiriau.

- Mae llawer o ysgolion yn darparu cyfleoedd allgyrsiol buddiol, gan gynnwys yn y gymuned leol, i ddysgwyr ddatblygu'u medrau iaith.
- Mae'r ysgolion cynradd mwyaf effeithiol yn defnyddio cyd-destunau cyfoethog ac amrywiol, fel cyfranogi yn yr Urdd, i addysgu dysgwyr sut i wrando a siarad yn benodol.
- Mae darpariaeth fel arfer yn llai effeithiol pan fydd gwrando a siarad yn cael eu hystyried yn fedrau sy'n cefnogi dysgu ac ysgrifennu, yn hytrach nag fel medrau i'w datblygu ynddynt eu hunain.

tudalen 14

19

Sut mae datblygu sgiliau llafar?

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales www.athrofa.cymru

20

Cwestiynu

Mae dau brif fath o gwestiwn …

cwestiwn caeëdig

dim ond ateb cadarnhaol neu negyddol sy’n bosib

cwestiwn agored

amrywiaeth o atebion posib

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales | Rhagoriaith Canolfan Gwasanaethau Cymraeg | www.athrofa.cymru

21

Mae mynegi ein hunain drwy ieithoedd yn allweddol i gyfathrebu.

Cam cynnydd 1	Cam cynnydd 2	Cam cynnydd 3
	llafar ac ysgrifennu. Rwy’n gallu egluro ble a pham rwyf wedi gwneud unrhyw newidiadau neu gywiriadau.	yn fy nghyfathrebu gweledol, llafar ac ysgrifenedig.
Rwy’n dechrau cymryd fy nhro mewn sgyrsiau, gan ddilyn y pwnc dan sylw. Rwy’n dechrau gofyn ac ateb cwestiynau er mwyn deall yn well.	Rwy’n gallu ymgymryd ag ystod o rolau a rheoli fy nghyfraniad yn briodol. Rwy’n gallu newid y modd rwy’n cyfathrebu, yn ôl lle’r wyf i a chyda phwy. Rwy’n gallu defnyddio iaith lafar at wahanol ddibenion. Rwy’n gallu gofyn ac ateb cwestiynau a chyfnewid syniadau a gwybodaeth.	Rwy’n gallu ymateb i safbwyntiau pobl eraill, gan ymofyn eglurhad, strwythuro dadleuon, crynhoi ac esbonio’r hyn rwyf wedi’i glywed, ei ddarllen neu’i weld.
Rwy’n gallu cyfathrebu gan wneud marciau, darlunio symbolau neu ysgrifennu llythrennau a geiriau mewn amrywiaeth o gyd-destunau.	Rwy’n gallu ysgrifennu’n ddarllenadwy.	Rwy’n gallu ysgrifennu’n ddarllenadwy a rhugl.

System Preferences

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales | www.athrofa.cymru

22

Cwestiynau caeëdig …

Mae sawl ffordd o ateb yn gadarnhaol neu'n negyddol yn Gymraeg, felly mae'n bwysig eich bod chi'n modelu'r patrymau cywir ar gyfer y disgyblion:

Oes / **Nac oes**

Ydy / **Nac ydy**

Do / **Naddo**

Oedd / **Nac oedd**

Ie / **Nage**

Cei / **Na chei**

Ydw / **Nac ydw**

23

Ffurfio cwestiynau caeëdig …

Oes > ffurfiau amhendant

Cwestiynau enghreifftiol:
Oes llyfr ar y bwrdd?
Oes pensiliau yn y bocs?

Atebion: Oes/ Nac **oes**.

Ydy (ydy'r) > ffurfiau pendant

Cwestiynau enghreifftiol:
Ydy John yn absennol?
Ydy'r llyfr ar y bwrdd?

Atebion: Ydy/ Nac **ydy**.

24

Pa gwestiynau?

Defnyddio gwrthrych i ennyn trafodaeth...

Pa gwestiynau?

Y presennol

Pan fyddwch chi'n gofyn cwestiwn i ddisgybl yn yr amser presennol, defnyddiwch y patrwm:
Wyt ti…?

Atebion posib: **Ydw/ Nac ydw.**

Pan fyddwch chi'n gofyn cwestiwn i rywun hŷn, i ddangos parch (e.e. at y prifathro) neu i fwy nag un person, defnyddiwch y patrwm:
Ydych chi …?

Atebion posib: **Ydw/ Nac ydw/ Ydyn/ Nac ydyn.**

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

27

Y presennol

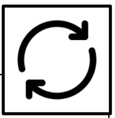

Cwestiwn	Ateb cadarnhaol	Ateb negyddol
Ydw i…?	Wyt, rwyt ti Ydych, rydych chi	Nac wyt, dwyt ti ddim Nac ydych, dydych chi ddim
Wyt ti'n…?	Ydw, rydw i'n	Nac ydw, dydw i ddim yn
Ydy e'n/hi'n…?	Ydy, mae e'n/hi'n	Nac ydy, dydy e/hi ddim yn
Ydy Sian yn… ?	Ydy, mae Sian yn	Nac ydy, dydy Sian ddim yn
Ydy'r plant yn …?	Ydyn, mae'r plant yn	Nac ydyn, dydyn nhw ddim yn
Ydyn ni'n …?	Ydyn, rydyn ni'n Ydych, rydych chi'n	Nac ydyn, dydyn ni ddim yn Nac ydych, dydych chi ddim yn
Ydych chi'n…?	Ydw, rydw i'n Ydyn, rydyn ni'n	Nac ydw, dydw i ddim yn Nac ydyn, dydyn ni ddim yn
Ydyn nhw'n…?	Ydyn, maen nhw'n	Nac ydyn, dydyn nhw ddim yn

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

28

Y gorffennol

Os ydy cwestiwn yn defnyddio ffurf gorffennol y ferf, yna **'do'** a **'naddo'** fydd yr atebion.

Er enghraifft:

Wnest ti dy waith cartref neithiwr? Do. / Naddo.

Orffennodd Siân ei chinio? Do. / Naddo.

Ddarllenodd e nofel neithiwr? Do. / Naddo.

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

29

Y gorffennol cryno

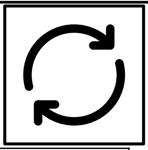

Cwestiwn	Ateb cadarnhaol	Ateb negyddol
Brynais i?	**Do**, prynais i	**Naddo**, phrynais i ddim
Deimlaist ti?	**Do**, teimlais i	**Naddo**, theimlais i ddim
Gafodd e / hi?	**Do**, cafodd e/hi	**Naddo**, chafodd e/hi ddim
Fwytodd hi?	**Do**, bwytodd hi	**Naddo**, fwytodd hi ddim
Ddarllenodd Siôn?	**Do**, darllenodd Siôn	**Naddo**, ddarllenodd Siôn ddim
Wnaeth y plant?	**Do**, gwnaeth y plant	**Naddo**, wnaeth y plant ddim
Liwioch chi?	**Do**, lliwioch chi	**Naddo**, liwioch chi ddim
Fentron ni?	**Do**, mentron ni	**Naddo**, fentron ni ddim
Redon nhw?	**Do**, rhedon nhw	**Naddo**, redon ni ddim

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

30

Y dyfodol

Cwestiwn	Ateb cadarnhaol	Ateb negyddol
Fydda i …?	**Byddi**, byddi di **Byddwch**, byddwch chi	**Na fyddi**, fyddi di ddim **Na fyddwch**, fyddwch chi ddim
Fyddi di …?	**Byddaf**, bydda i'n	**Na fyddaf**, fydda i ddim
Fydd e / o/ hi…?	**Bydd**, bydd e / o/ hi	**Na fydd**, fydd e / o/ hi ddim
Fydd Sian …?	**Bydd**, bydd Siôn	**Na fydd**, fydd Siôn ddim
Fydd y plant …?	**Bydd**, bydd y plant	**Na fydd**, fydd y plant ddim
Fyddwn ni …?	**Byddwn**, byddwn ni **Byddwch**, byddwch chi	**Na fyddwn**, fyddwn ni ddim **Na fyddwch**, fyddwch chi ddim
Fyddwch chi …?	**Bydda**, bydda i	**Na fydda**, fydda i ddim
	Byddwn, byddwn ni	**Na fyddwn**, fyddwn ni ddim
Fyddan nhw …?	**Byddan**, byddan nhw	**Na fyddan**, fyddan nhw ddim

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales www.athrofa.cymru

31

Ga i...?

Cofiwch: **Treiglad meddal** ar ôl 'i'

Ga i fenthyg pensiliau lliw?

Cofiwch: **Treiglad llaes** ar ôl 'na'

Cei

Na chei

os gweli di'n dda? (un person)	**os gwelwch yn dda?** (grŵp o bobl neu i ddangos parch)

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales www.athrofa.cymru

32

Cofiwch:
Treiglad meddal ar ôl 'i'

Gawn ni...?

Cofiwch:
Treiglad llaes ar ôl 'na'

Gawn ni **f**ynd ar drip?

Cewch

Na ch̲ewch

os gweli di'n dda? (un person)	**os gwelwch yn dda?** (grŵp o bobl neu i ddangos parch)

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

33

Cofiwch:
Treiglad meddal ar ôl 'i'

Ga i...?

Mewn parau, ymarferwch ofyn ac ateb y cwestiynau canlynol:

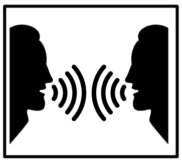

paned o de
taflen arall
clywed dy ateb
benthyg pren mesur
gweld dy waith
llyfr newydd
mynd i'r tŷ bach
rhedeg yn y ras yma

Cofiwch:
Treiglad llaes ar ôl 'na'

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

34

Pa un ddylwn i ei ddefnyddio?

Nodwch eich atebion ar eich byrddau gwyn bach:

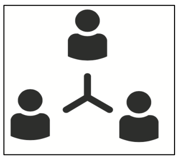

Cwestiynau:	
1. **Oes** car gennyt ti?	**Oes / Nac oes**
2. **Ydy** e'n mynd heno?	**Ydy / Nac ydy**
3. **Oedd** Rhodri yn disgwyl ennill?	**Oedd / Nac oedd**
4. **Fyddi** di'n gorffen am dri?	**Byddaf / Na fyddaf**
5. **Est** ti i'r llyfrgell ddoe?	**Do / Naddo**
6. **Ydych** chi wedi gorffen?	**Ydyn / Nac ydyn**

Mae cliw yn y cwestiwn fel arfer!

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

35

Munud i feddwl …

Faint o amser, ar gyfartaledd, mae disgybl yn ei dderbyn gan athro wrth feddwl am ateb i gwestiwn?

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

36

Amser aros athrawon Prydain yw **0.9 eiliad ar gyfartaledd**. Os nad ydym wedi cael ateb erbyn hynny, rydym yn tueddu i addasu'r cwestiwn neu ei ateb ein hunain! Os ydym am i ddysgwyr feddwl am gwestiwn, rhaid i ni roi amser i hyn ddigwydd, a datblygu awyrgylch lle y disgwylir i bawb feddwl. Os yw'r amser aros yn cynyddu i ddim ond tri eiliad, ceir cynnydd enfawr yn: nifer y dysgwyr sy'n ymateb; dyfnder yr atebion; ac yn ystod yr iaith a ddefnyddir yn eu hatebion. Efallai ei bod yn fwy defnyddiol i alw hyn yn *amser meddwl* yn hytrach nag *amser aros*, oherwydd mae'n rhaid i ni hyrwyddo meddwl gweithredol yn hytrach nag aros goddefol.

Llywodraeth Cymru (2010) Sut i ddatblygu meddwl ac asesu ar gyfer dysgu yn yr ystafell ddosbarth.
Ar gael ar:https://hwb.gov.wales/api/storage/283b9318-dcf7-402d-b39a-67dee70efe18/sut-i-ddatblygu-meddwl-ac-asesu-ar-gyfer-dysgu-yn-yr-ystafell-ddosbarth.pdf

37

Munud i feddwl …

Faint o gwestiynau caeëdig sy’n cael eu gofyn mewn gwers?

Ydy hyn yn ffordd dda i gynnwys pawb?

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

38

Ping pong neu bêl-rwyd?

Meddyliwch am ddatblygu sgiliau cwestiynu fel dwy gêm. Ar y dechrau rydych chi am ddysgu'r patrymau cywir iddyn nhw drwy ddarparu cyfleoedd i atgyfnerthu patrymau holi ac ateb (ping pong). Yn y pendraw, rydych chi am annog disgyblion i ateb ei gilydd yn gywir a chwestiynu ei gilydd hefyd (pêl-rwyd).

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales
Rhagoriaith Canolfan Gwasanaethau Cymraeg
www.athrofa.cymru

39

Munud i feddwl …

Faint o amser sy'n cael ei dreulio yn meddwl am gwestiynau da / pwrpasol / safonol / heriol i'w gofyn mewn gwers?

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

40

Pwy ...?	**+ berf**	**+ treiglad meddal**	Pwy fwytodd ffrwyth i frecwast?	Aled.	Aled fwytodd ffrwyth i frecwast.
Ble ...?	**+ berf**	**DIM treiglad meddal**	Ble mae Helen yn byw?	Bangor.	Mae Helen yn byw ym Mangor.
Pam ...?	**+ berf**	**DIM treiglad meddal**	Pam wyt ti'n athro?	Achos dw i'n mwynhau.	Achos dw i'n mwynhau.
Beth ...?	**+ berf**	**+ treiglad meddal**	Beth ddarllenaist ti neithiwr?	Blog.	Darllenais i flog neithiwr.
Sut ...?	**+ berf**	**DIM treiglad**	Sut est ti i'r dref?	Ar y bws.	Es i i'r dref ar y bws.
Sut ...?	**+ enw**	**+ treiglad meddal**	Sut lyfr ydy e?	Nofel dditectif.	Nofel dditectif ydy e.
Faint o ...?	**+ enw lluosog**	**+ treiglad meddal**	Faint o ddisgyblion sydd yn y dosbarth?	Dau ddeg pump.	Mae dau ddeg pump o ddisgyblion yn y dosbarth.
Pa ...?	**+ enw**	**+ treiglad meddal**	Pa liw ydy'r trên?	Glas.	Glas ydy'r trên.
Pryd ...?	**+ berf**	**DIM treiglad**	Pryd byddi di'n mynd adref?	4 o'r gloch	Bydda i'n mynd adref am 4 o'r gloch.

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

41

Chwarae rôl …

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

42

Pwysigrwydd bod tu allan …

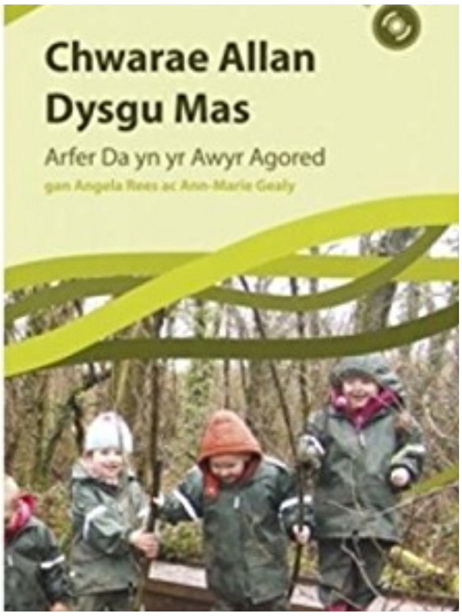

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

43

Awgrymiadau:

- Gofynnwch gwestiynau “pam” a “sut”
- Defnyddiwch ddatganiadau a chwestiynau agored ac adfyfyriol; gofynnwch am stori, am farn, am sylwebaeth;
- Cysylltwch â bywydau plant, eu diddordebau, gweithgaredau blaenorol
- Sefydlwch bartneriaeth sgwrsiol
- Holwch gwestiynau lefel uchel: “sut mae hwnna’n gweithio tybed?”, “beth fyddai’n digwydd petai…?”
- Meddyliwch yn uchel ac ychwanegwch dagiau megis “ondyfe”, “chi’n gwybod, “wsti”
- Defnyddiwch weithgareddau agored gyda deunyddiau go iawn- defnyddio ffonau go iawn, bwydydd go iawn … nid afalau plastig a ffonau tegan.

- Beth am recordio eich hyn yn sgwrsio gyda phlant? Wrth wylio a gwrando arnoch chi eich hunan, fe ddowch i ddeall pwysigrwydd adfyfyrio ar eich sgiliau, beirniadau a herio eich hunan i fod yn fwy effeithiol

(Siencyn a Richards, 2010, t.164)

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

44

Defnyddio lluniau i ddatblygu iaith
(yn y cyfnod Sylfaen)

Beth …?

Pa …?

Sawl …?

Enwch …

Ble …?

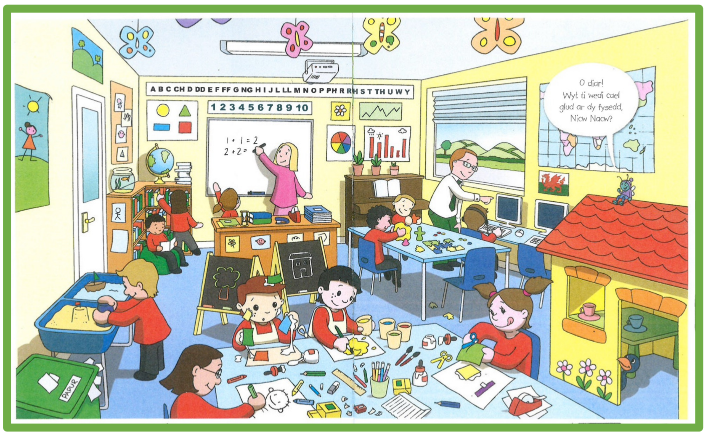

Oes …?

Ydy …?

Pam …?

Sut …?

Faint …?

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

45

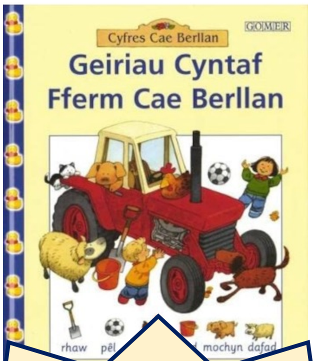

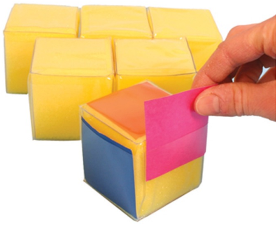

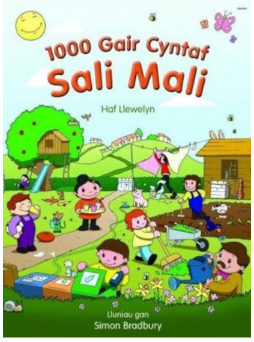

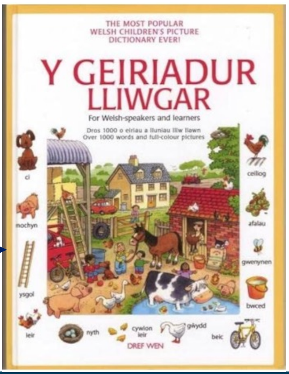

Eich tro chi

… meddyliwch am gwestiynau caeëdig ac agored

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

46

Crynodeb Gweithredol 12

Yr amgylchedd dysgu a chynllunio ar gyfer dysgu

Mae llawer o ymarferwyr yn modelu iaith yn dda i gefnogi datblygu lleferydd a chyfathrebu dysgwyr yn llwyddiannus.

Mae lleoliadau ac ysgolion yn aml yn creu amgylcheddau dysgu sy'n gyfoethog o ran iaith a llythrennedd. Mae medrau iaith a llythrennedd dysgwyr yn cael eu datblygu orau yn aml yn yr ysgolion a'r lleoliadau hynny sy'n mabwysiadu ymagwedd thematig integredig neu ymagwedd a ystyriwyd yn ofalus. Wrth baratoi ar gyfer *Cwricwlwm i Gymru* (Llywodraeth Cymru, 2020b), mae llawer o ysgolion cynradd yn defnyddio ystod eang o gyd-destunau go iawn a dychmygus i ddatblygu neu ehangu medrau iaith a llythrennedd dysgwyr. Lle mae addysgu iaith yn llwyddiannus iawn, mae athrawon yn cynllunio'n benodol ar gyfer gwybodaeth dysgwyr am eirfa, fel agwedd nodedig ar ddysgu iaith.

tudalen 12

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales   www.athrofa.cymru

47

GEIRIAU ALLWEDDOL:

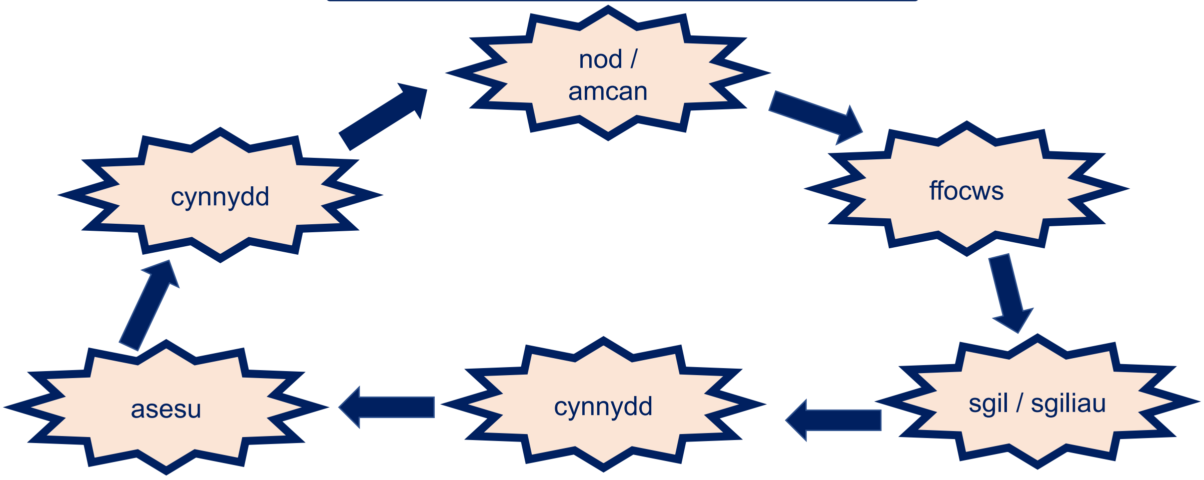

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre *for* Education Addysg i Gymru | Education for Wales   www.athrofa.cymru

48

Llyfrau a gyfeiriwyd atynt yn y ddarlith hon:

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

49

Y tro nesaf: 5.2.2026

- Dewch â llyfr stori addas ar gyfer disgyblion yn y dosbarth sylfaen.
- Gallwch fenthyg llyfr o'r llyfrgell.

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
University of Wales Trinity Saint David
Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales
www.athrofa.cymru

50

51